

Po poti znanja in srca

Naš pogovor: dr. Simona Kustec

■ **Silvo Šinkovec**, D. J., dr. ped. znanosti, psiholog, defektolog in teolog, je predavatelj, terapevt, voditelj več seminarjev, šol za starše in duhovnih vaj, urednik revije *Vzgoja*, duhovni asistent DKPS in direktor *Inštituta Franca Pedička*.

V času epidemije smo se vsi učili izobraževanja na daljavo. Veliko smo se naučili. Rekli ste, da »smo rekorderji z vidika sposobnosti in usposobljenosti izobraževanja na daljavo«. Katere vidike ste imeli v mislih? V čem smo res rekorderji?

Prav v tem času, ko prevzemamo pred-sedovanje EU, našo izkušnjo prenašam svojim kolegicam in kolegom v drugih državah EU. Poslušajo me z začudenjem, spoštovanjem. Izkoristili smo priložnosti strokovno usposobljenega in delujočega vzgojno-izobraževalnega sistema majhne države, ki podajanje znanja razume kot svojo odgovornost in interes celotne družbe. V relativno kratkem času smo lahko s predanim odnosom zaposlenih v vrtcih in šolah, razumevanjem staršev, prilagodljivostjo naših otrok ter ob strokovnih smernicah enotno prešli na izobraževanje na daljavo oziroma kasneje na t. i. kombinirani sistem modela C. Za to smo vsi skupaj z lokalnimi skupnostmi, vključno z donatorji iz gospodarstva ter civilne sfere, zagotovili nakup manjkajoče opreme za digitalno izobraževanje, učitelji so se doizobrazili za podajanje znanja po tej poti, digitalizirali smo učne načrte in gradiva, pomagali s posebnimi zakonskimi paketi pomoči, od finančnih do drugih delovnopравnih, ki so to zahtevno obdobje pomagali narediti bolj znosno, razumevajoče. Kot vlada smo sku-

Dr. Simona Kustec je vstopila v politiko v stranki SMC, postala vodja poslanske skupine in bila, lahko rečemo, vsak dan na televiziji. Ko je nastopila koronakriza, je postala ministrica za izobraževanje, znanost in šport. Epidemija je spremenila veliko stvari tako v naši državi kot na celem svetu. Ministrica je morala nenehno pojasnjevati svoje odločitve, spodbujati učitelje in učence, iskati rešitve, za katere nihče ni vedel, kam nas peljejo. Njene ideje poznamo z nastopov v javnosti. V našem pogovoru pa je razkrila tudi kakšen vidik, ki ga do sedaj nismo poznali. Vedno nas zanima, kakšna je filozofija, kakšne so vrednote prvega v šolski politiki. Njena zaključna misel, naj gremo po poti znanja in srca, je spodbudna za razmišljanje o celostnem razvoju vsakega posameznika. Predvsem v vzgoji in izobraževanju pa ostaja razkorak med črko in življenjem, med dokumenti in resničnostjo, zato za vse šole velja izziv: »Pot od črke na papirju do življenja lepo zapisanih besed v vsakdanu je vedno zahteven proces.«

Epidemija koronavirusa je zajela ves svet, tudi našo državo in vsakega od nas. Kako jo vi doživljate?

Kot ogledalo za premislek o dosedanjem življenju in priložnost za izzive, novosti, pa tudi popravne izpite za prihodnje.

Ves čas epidemije ste ministrica za izobraževanje, znanost in šport. Kateri so bili vaši največji izzivi v tem času?

Zagotavljati znanje, seveda ob predpogoju skrbi za ohranjanje zdravja. In da se je vzgojno-izobraževalni proces, čeprav deloma tudi po drugačni ali prilagojeni poti, predvsem pa z razumevanjem, medsebojno pomočjo, strpnostjo nadaljeval navkljub nepredvidljivi in dnevno spreminjajoči se epidemiološki sliki.

paj s poslanci naredili vse, kar je bilo v naši moči, da smo pomagali; še bomo pomagali, da bo šolanje v tem času in času okrevanja po virusu ostalo glavna priložnost za razvoj znanja naših otrok in s tem za boljši jutri nas vseh.

Katere pa so naše šibke točke pri izobraževanju na daljavo in naši šoli nasploh?

Sistem je precej kompleksen in posledično pogosto tudi rigid. To pomeni, da učiteljem včasih dopušča še premalo avtonomije pri presoji in odločitvi glede izbire vsebin, načinov preverjanja, odločitev glede prednostnih znanj. Ker sistem ni nikoli predvideval tovrstnih posebnih razmer, je zgrajen na logiki uvajanja sprememb oz. prilagoditev, ki jih je treba vpeljevati z dolgotrajnimi in večvrstnimi strokovnimi preverbami, za kar ni bilo časa, če smo se vsi skupaj želeli odzvati hipno in nadaljevati s poučevanjem. Tako smo gradili na medsebojnem zaupanju, pomoči z dodatnimi svetovalnimi smernicami, programi doizobraževanj za izobraževanje na daljavo, ukrepi, ki zaposlenim in učencem omogočajo bolj življenjski, razumevajoč pristop. V vsem tem času se je seveda nabralo tudi že kar nekaj posledic, ki bodo dolgoročneje narave, od utrjevanja na daljavo usvojenega znanja do širših psihosocialnih učinkov, ki jih je to učenje pustilo pri nekaterih skupinah tako učencev kot zaposlenih. Prav na teh t. i. ukrepah za okrevanje moramo sedaj vsi skupaj najbolj intenzivno delati in pri tem razumeti, da bomo z njimi pomagali pri nadaljnjem kvalitetnem razvoju vzgoje in izobraževanja v naši državi.

Kaj bi lahko storili v šolah, da bi se ti vidiki vzgoje in izobraževanja spremenili?

Spremeniti je treba naš odnos do znanja, do izobraževalnih procesov, še bolj razumeti, kako pomembno je, da najboljše rešitve iščemo skupaj, s konstruktivnim sodelovanjem vseh: od učiteljev do učencev, staršev, različnih skupin stroke, sindikatov, končno tudi politike. Pogovoriti se je treba o novih podobah, vizijah, poslanstvu znanja za prihodnje čase. Postaviti znanje kot osrednjo vrednoto zrele,

solidarne, strpne in spoštljive družbe. Bolj poudariti temeljna znanja, se pogovoriti o potrebah po novih vsebinah, razumeti, zakaj so ta znanja potrebna, kako jih razumeti, čemu koristijo, kako lahko z njimi pojasnujemo probleme, kako nam pomagajo iskati rešitve. Vidite, govorim o precej temeljitih, večjih spremembah, ker verjamem, da je napočil čas zanje. Čas, da razumemo znanje.

Kaj vam pomeni beseda 'vzgoja'? Naša revija nosi tak naslov.

Težko, a hkrati zelo preprosto vprašanje (se nasmehne). Z glasom sporočati, pojasnjevati, kaj je prav in kaj narobe, kako delati svet boljši, lepši, ne da pri tem raniš, škoduješ drugim, kako pomagati. Z zgledom dejanj vsak dan in ob vsaki priložnosti potrjevati svoje besede sebi, svojim otrokom, najbližjim, vsem, s katerimi vstopaš v odnose v svojem življenju.

Slovenska osnovna šola ima vzgojni načrt. Vanj osnovne šole zapišejo svoje temeljne vrednote, vzgojna načela, vzgojne dejavnosti. V veljavi je od leta 2008. Kako ocenjujete stanje vzgojnih načrtov?

Pot od črke na papirju do življenja lepo zapisanih besed v vsakdanu je vedno zahteven proces. Kjerkoli. A je vredno, da se trudimo za to vsak dan, ob vsaki priložnosti. Mnogo dobrega, spodbudnega smo lahko opazovali v tem koronskem času izobraževanja; se tudi sami zamislili in zgledovali. Sama sem imela možnost videti številne posnetke, ko so otroci pripravili res ganljiva, pogumna sporočila svojim učiteljem, slednji so organizirali virtualne odmore, med katerimi so telovadili, peli, se pogovarjali, šole so izdale še več šolskih zbornikov, kjer so zapisana in naslikana doživetja iz tega obdobja. Žal pa se vedno dogajajo tudi primeri grenkih praks, o katerih se je treba nemudoma pogovoriti in jih razrešiti. Pogosto se izkaže, da gre večinoma za napačno razumevanje, pristop, oceno pri delu, stres, ki se odraža v slabi presoji. To je vedno možno popraviti in prav vzgojni načrti šol, njihove vrednote imajo skupaj z ustreznim in pravočasnim odzivom vodstva šole ključno vlogo. Učitelj je s svojim odnosom, svojo etično in strokovno držo tisti, ki predstavlja avtoriteto.

A predstavlja jo le, če to potrjuje s svojim vsakodnevnim delovanjem in odzivanjem.

Kako ocenjujete delo sindikata? Včasih se zdi, da se bolj vmešava v politična in strokovna vprašanja, kot pa skrbi za sindikalne stvari.

Sindikati so zelo pomemben institut in prvi glas v skrbi za pravice in dobre delovne pogoje zaposlenih. So strokovno združenje, ki ga pri delu vodijo omenjeni interesi. Če svoje poslanstvo opravljajo na opisan način, s tovrstno kulturo, potem so spoštovanja in zaupanja vreden partner tako svojim članom kot tudi pogajalskim partnerjem. V vrtčevskem, šolskem, univerzitetnem in raziskovalnem prostoru mora biti mesto le za takšno profesionalno vlogo sindikata. Takšno je in bo ostalo moje mnenje še naprej in zgolj na takšen način bomo lahko vodili nadaljnji dialog o pravicah zaposlenih. Politični pozivi, ocene in stališča pa naj se v demokraciji preverjajo na vsakokratnih volitvah, na katerih sodelujejo politične stranke, ne sindikati.

Kateri so izzivi v razvoju slovenske znanosti?

V pogumu, samozvesti, drznosti, sodelovanju, tudi tveganju pri preverjanju novih znanj, idej in rešitev. Vlaganje vase v vseh pogledih je predpogoj za razvoj znanosti, država, EU in ostali podporniki pa bodo takšni znanosti vedno pristopili na pomoč. A ne samoumevno, temveč z razlogom za podporo novih, naprednih, svetovno odmevnih predlogov.

Kako ocenjujete stanje slovenskega športa?

Šport je in bo še naprej gradnik narodne identitete, ponosa, naravno zdravilo za trmaste in vztrajne, za vsakogar, ki potrebuje zdravo dnevno količino svežega zraka. Takšen šport – od tega čisto osnovnega do vrhunškega – mora v določenih razmerjih spodbujati in podpirati država, glavnino dela pa morajo opraviti športna društva, zveze in krovne športne organizacije. Naloga države je, da različnim skupinam svojih državljanov omogoči možnosti za ukvarjanje s športom pod enakimi pogoji ter da pod transparentnimi in za vse enakimi po-

goji pri tovrstnem delu pomaga športnim organizacijam, ki si to želijo oz. potrebujejo. Pri tem nas vse skupaj čaka še kar nekaj zahtevnih treningov do uspeha.

Sloenci se s športom radi poistovetimo in iščemo nekaj svoje vrednosti. Nam šport služi kot kompenzacija za občutek majhnosti ali morda prenizke osebne samozavesti, ki prihaja iz drugih virov, kot sta kultura in duhovnost?

Šport so zame osebno najprej čustva. Ljubezen, strast, zadovoljstvo ob tem, da nam je nekaj uspelo, pa naj bo to zmaga našega športnika, kluba, otroka na tekmovanju ali pa lastna zmaga, ko uspemo preteči prvi kilometer v svojem življenju, prekolesariti iz Kranjske Gore v Tamar, se prvič povzpeti na Kum ...

Kako doživljate 30-letnico plebiscita in samostojne države?

Zelo čustveno, s ponosom, valom nepremagljivosti v izjemno enotnem trenutku, ko smo pokazali, da znamo stopiti skupaj, se za lastni interes in udobje tudi čemu odreči. Tvegati za svobodo. Biti pošteni, razumni in odločni. Tako sem doživljala to obdobje tedaj, tako ga doživljam tudi sedaj. Nič se ni spremenilo – imeti svojo državo pomeni vsak trenutek skrbeti zanjo.

Ob obletnici plebiscita in 30. rojstnem dnevu naše države v DKPS pripravljamo 3. mednarodno konferenco o vzgoji za ljubezen do domovine. Letos jo bomo posvetili vprašanju, kako ohranjati identiteto, kako vzgajati mlade, da bodo čutili pripadnost svoji državi. Katere dejavnosti se vam zdijo pomembne za graditev nacionalne identitete mladih?

Vrednote znanja, ki so utemeljene na poštenosti, spoštovanju drugih in zahtevnosti do sebe. Če kdaj, potem je prav v tem času še prav posebej izpostavljena vrednota solidarnosti, medgeneracijskega sodelovanja, strpnega dialoga, boja za prijaznost, ki ga vodita razum in srce (se nasmehne).

V tem času ste bili deležni veliko kritik, predvsem s strani politične opozicije, tudi interpelacijo ste preživeli. Kako vse to doživljate?

V politiko sem se vrnila zelo zavestno in premišljeno. Videla sem, v kako težkem času se je tako z vidika upravljanja kot akutnega zdravstvenega problema znašla naša država. Zavedala sem se, da ne bo lahko, a da si ne bom nikoli odpustila, če bom ponujeno prošnjo zavrnila in s kavča modrovala o tem, kako je vse narobe. Vsakič, ko mi je težko – in da, v tem sklicu je bilo takšnih trenutkov mnogo – se spomnim tega. Vem, da me skupaj z mojo ekipo vodi zgolj načelo pomagati in iskati najboljše možne rešitve, da prebrodimo aktualni čas epidemije in da na trdnih temeljih hkrati gradimo boljši sistem za prihodnost. Številna dejstva in dosežki govorijo in potrjujejo opisano smer; to je vse, kar mi je pomembno in kar šteje.

Aktivni ste (bili) v dveh vladah. Kako doživljate sodelovanje v sedanji vladi in kako odnos do kolegov, s katerimi ste še včeraj sodelovali, sedaj pa vidijo pri vašem delu samo negativno?

Politika je prav posebna igra, v kateri se nekateri borijo za prestole svojih interesov,

drugi pa pozabijo nase in stopijo na delovno mesto, na katerem so v službi drugih ljudi, da bo bolje vsem skupaj. Sama pripadam tej drugi skupini, takšno poslanstvo me spodbuja in vodi pri delu v politiki. Z ljudmi, ki imajo soroden pogled na to, dobro sodelujem, neodvisno od njihovega vladnega ali nevladnega statusa. Med nami obstaja vzajemno spoštovanje, ki ga niti aktualna politična pripadnost določeni strani ne zamaje. Vidite, zopet govorim o moralni hrbtenici vsakega posameznika: od nje ali njega je odvisno, kdo in kakšen želi biti zase in za druge.

Kako bi prišli do večjega spoštovanja in sodelovanja v naši državi?

(se nasmehne) Temu smo včasih rekli vprašanje za milijon dolarjev. V bistvu sta spoštovanje in sodelovanje temeljni sestavini recepta v starem, zdravorazumskem načelu, naj se pogača razdeli tako, da je bo vsak dobil nekaj, pa je bo na koncu še nekaj malega ostalo.

Vaše temeljno modrostno vodilo?

Z odprtimi kartami in željo po boljšem jutri pojdi po poti, po kateri te vodita tvoje znanje in srce. ◀